

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat vähähiilinen ja energiatehokas Suomi, luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous, hyvä ympäristön tila, monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut sekä hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarjoitteen saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpanon valmistelu ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon. Tavoitteena on saavuttaa Suomen vuodelle 2020 asetetut ilmastotavoitteet etupainotteisesti. Ilmastolain toimeenpanolla ja vuoteen 2030 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään ilmastopolitiikan ennakoitavuutta ja päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille.

Kansallisella ilmasto- ja energiapolitiikalla on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytyminen edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Toimeenpannaan lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa. Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan nykyisiä vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaan rakentamiseen uudis- ja korjausrakentamisessa.

Ilmastomuutoksen torjuminen ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta, erityisesti kierto- ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös vienninedistämistä.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun-, luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja luonnon virkistyskäyttämöisyyksien huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä. Pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvää tilaa tavoitellaan toteuttamalla vuoteen 2021 ulottuvia vesien- ja merenhoidon suunnitelmia. Tämä edellyttää erityisesti rehevöitymisen ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Ravinteiden kierrätysohjelman hankkeilla etsitään ja viedään käytäntöön parhaita ratkaisuja vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttää valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Toiminta valuma-alueilla ja merillä vaikuttaa sekä Itämeren että sisä- ja pohjavesien tilaan. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän kasvu Suomenlahdella lisää alusöljy- ja kemikaalionnettomuuksien riskiä ja torjuntavalmiuden tarvetta.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pyritään pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä turvaamalla ekosysteemejä, lajeja ja perinnöllistä monimuotoisuutta, vähentämällä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja tukemalla luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta tarkoituksena vastata toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros sekä digitalisaatio ja muutokset hallintorakenteissa. Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Keskusten asuntojen kysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion sekä kasvukeskusten kaupunkien ja kuntien sopimusyhteistyöllä (MAL) lisätään asuntotonttien ja asuntojen tarjontaa. Valtion tukea suunnataan asunnottomuuden vähentämiseen ja heikoimpien ryhmien asuntotilanteen parantamiseen.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuuden tehostamista jatketaan tavoitteena ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun palvelut. Samalla edesautetaan hankkeiden ympäristöä koskevien lupa- ja arviointimenettelyjen sujuvaa etenemistä ja turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Myös jätteitä koskevaa lainsäädäntöä sujuvoitetaan.

Kansallinen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus asettaa pitkän aikavälin (2050) kestävä kehityksen tavoitteet. Ympäristöministeriö toteuttaa yhteiskuntasitoumusta omassa toiminnassaan ja kannustaa myös eri toimijoita sitoutumaan toimeenpanoon.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Suomen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät
- Rakentamisen, alueidenkäytön ja liikkumisen ratkaisut tukevat vähähiilisyttä ja energiatehokkuutta.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

- Vihreä kasvu etenee
- Kierrätys lisääntyy

— Ravinteiden kierrätys tehostuu vähentäen ravinnepäästöjä vesiin ja synnyttäen uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Hyvä ympäristön tila

- Vesien ja Itämeren tila sekä ilman laatu paranee
- Rakennetun ympäristön kehitys parantaa elinympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalveluiden toimivuus turvataan.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Asuntorakentaminen lisääntyy alueilla, joilla asuntojen tarve on suuri ja joilla asuntojen hinnat ja vuokrat ovat korkeita.
- Asuinalueet mahdollistavat monipuolisen asukasrakenteen ja ehkäisevät segregaatiota,
- Erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asuminen paranee
- Kaupunkiseutujen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat ratkaisut muodostavat kokonaisuuden, joka tukee ihmisten arjen sujuvuutta ja vahvistaa seutujen elinvoimaa ja kilpailukykyä.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky pyritään säilyttämään voimavarojen vähenemisestä huolimatta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2017	2018
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
35.10.61	<i>Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	-	1
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2016—2018

	v. 2016	v. 2017	v. 2018	Muutos 2017—2018	
	tilinpäätös	varsinainen	esitys	1000 €	%
	1000 €	1000 €	1000 €		

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	65 790	62 048	57 145	-4 903	-8
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 397	27 485	26 322	-1 163	-4
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 815	25 878	22 658	-3 220	-12
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvontuloveromenot (arviomääräraha)	5 844	6 405	6 435	30	0
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 734	2 280	1 730	-550	-24
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	111 287	94 625	90 805	-3 820	-4
20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)	6 420	5 900	6 900	1 000	17
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440	2 440	2 440	—	0
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	15 825	14 725	15 025	300	2
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	39 616	29 656	30 256	600	2
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 000	3 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 072	6 042	5 742	-300	-5
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	18 474	20 630	21 630	1 000	5
64. EU:n ympäristörahas- ton osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	4 500	4 500	—	-4 500	-100
65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 440	1 732	1 812	80	5
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	7 500	5 000	3 000	-2 000	-40
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	26 031	30 031	31 589	1 558	5

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 931	5 181	5 489	308	6
02. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (siirtomääräraha 3 v)	250	4 000	3 750	-250	-6
30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 000	1 000	0
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	20 000	20 000	20 500	500	3
60. Siirto valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	850	850	850	—	0
Yhteensä	203 109	186 704	179 539	-7 165	-4
Henkilöstön kokonaismäärä	853	843	799		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä lupa- ja viranomaismenettelyjä sujuvoitetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Osallistutaan energia- ja ilmastostrategian ja ilmastolain mukaisen suunnitelman toteuttamiseen
- Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- Tehostetaan toimia jätealan lainsäädännön toimeenpanossa ja sen tavoitteiden toteuttamisessa
- Edistetään kiertotaloutta ja kestäviä julkisia hankintoja
- Edistetään luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä.

Hyvä ympäristön tila

- Huolehditaan ympäristönsuojelulain toimeenpanosta, muun muassa sähköisten lupa- ja valvontajärjestelmien avulla, ja tehostetaan vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia. Tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asioiden käsittelyssä sekä osallistutaan ympäristölupamääräysten perustana olevien parhaan käyttökelpoisen tekniikan velvoitteiden valmisteluun. Huolehditaan riskinarvioinnin perusteella laadittujen valvontasuunnitelmien ja ohjelmien toteutumisesta
- Edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusohjelman toteutumista
- Toteutetaan vuoteen 2021 ulottuvia vesien- ja merenhoidon suunnitelmia ja toimenpideohjelmiä sekä edistetään valtion avustuksilla vesien tilaa parantavia hankkeita ja ravinteiden kierrätystä. Osallistutaan merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan päivittämiseen ja aloitetaan vuoteen 2027 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien tarkistaminen.
- Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja toteutetaan pohjavesialueiden määrittystä ja luokittelua
- Kaupunkiseutujen vaikutuksiltaan merkittävien yleis- ja asemakaavojen laatimista tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun edellytyksiä ja kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa maaseuturakentamisen käytäntöjä alueiden erilaisuus huomioon ottaen
- Alueidenkäytön ja rakentamisen edistämiseksi otetaan huomioon elinympäristön turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys sekä kulttuuriympäristön arvot ja viherrakenne.
- Toteutetaan ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa
- Toteutetaan kulttuuriympäristöstrategiaa ja edistetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä edistämällä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSÖ) ja soidensuojelua

— Yhdenmukaistetaan ja tehostetaan toimintatapoja Natura 2000 -verkoston suojelun toimeenpanon, Natura-alueiden tilan arvioinnin ja alueita heikentävien toimien ennaltaehkäisemisen osalta.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 tavoite	2018 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	5 953	5 305	3 400	3 400
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	1 587	2 024	2 100	2 200
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	10	11	14	11
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	63,8	63,9 ¹	63,9	63,9

¹) Ennuste

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 322 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät
- 2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan unionin asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen, rekisteröiminen ja valvonta
- 3) rakennustuotteet
- 4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkinavalvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan.

Selvitysosa: Ympäristöministeriön keskeiset tavoitteet vuodelle 2018:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Vaikutetaan Pariisin sopimuksen toimeenpanon valmisteluun ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Vaikutetaan EU:ssa vuodelle 2030 asetetun vähintään 40 prosentin päästövähennystavoitteen toimeenpanoon. Toteutetaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ja energia- ja ilmastostrategian mukaisia toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

- Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta samalla huolehtien rakentamisen laadusta, rakennusten kosteusturvallisuudesta ja sisäilmastosta.
- Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä sekä rakennetun ympäristön vähähiilisyttä ja energiatehokkuutta uuden energia- ja ilmastostrategian mukaisesti.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- Toteutetaan aloitteita ja osallistutaan aloitteisiin, joilla edistetään vihreää taloutta
- Vaikutetaan EU:n kiertotaloutta koskeviin aloitteisiin ja jätelainsäädäntöehdotusten valmisteluun
- Edistetään haitallisten aineiden ja kemikaalien hallintaa kestävän kierrätystalouden turvaamiseksi
- Valmistellaan kierrätystä edistävää sääntelyä ja ratkaisuja
- Edistetään ravinteiden kierrätyksen uusia menetelmiä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi
- Vaikutetaan ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen maatalous-, metsä- ja energiasektorilla sekä muussa biotaloudessa
- Vahvistetaan arktisten alueiden ympäristökysymysten näkyvyyttä ja edistetään suojelutoimien vaikuttavuutta.

Hyvä ympäristön tila

- Ohjataan ympäristönsuojelulain toimeenpanoa. Valmistellaan uusia ehdotuksia ympäristölupamenettelyn sujuvoittamiseksi laadittujen selvitysten perusteella
- Sujuvoitetaan ympäristönsuojelun lupamenettelyä sähköisellä asioinnilla
- Toteutetaan ja edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategiaa sekä sen sisältämää valtakunnallista tutkimus- ja kunnostusohjelmaa sekä pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen kokeiluhanketta
- Valmistellaan valtakunnallista öljyntorjuntaohjelmaa
- Valmistellaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa
- Toteutetaan kansallista vaarallisia kemikaaleja koskevaa ohjelmaa
- Tehostetaan haitallisten ja vaarallisten aineiden seurantaan lisääntyneiden vaatimusten vuoksi
- Ohjataan ja edistetään vuoteen 2021 voimassa olevien vesien ja merenhoidon suunnitelmien toteutusta, päivitetään merenhoidosuunnitelman ensimmäinen osa ja ohjataan vuoteen 2027 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien tarkistamista sekä jatketaan kansainvälistä yhteistyötä Itämeren ja vesien hyvän tilan saavuttamiseksi
- Vahvistetaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistuksessa tarvittavaa tietopohjaa ja laaditaan suuntaviivat suunnittelujärjestelmän uudistamiselle. Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta
- Huolehditaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen toimeenpanosta
- Osallistutaan maakuntaudistuksen valmisteluun ja edistetään maakunnille siirtyvien ympäristötehtävien järjestämistä siten, että niistä voidaan huolehtia laadukkaasti.
- Tuetaan merialuesuunnitelmien laatimista.
- Tehostetaan keinoja kulttuuriympäristöstrategian tavoitteiden toteuttamiseksi laaja-alaisesti koko yhteiskunnassa

- Jatketaan rakentamisen ohjauksen kehittämistä uudistamalla rakentamista koskevia ohjeita.
- Vaikutetaan EU:n rakennustuoteasetuksen ongelmien ratkaisemiseen, jotta rakennustuotteiden sisämarkkinat toimisivat paremmin. Uudistetaan rakennustuotteiden hyväksyntää koskevia kansallisia asetuksia vastaamaan uudistettuja rakentamisen olennaisia teknisiä vaatimuksia
- Tehostetaan ja sujuvoitetaan ympäristöön kohdistuvia lupa- ja arviointimenettelyitä
- Valmistellaan arktisen YVA:n hyvien käytäntöjen suosituksia
- Edistetään digitalisaatiota koko ympäristöhallinnon toimialueella.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Vastataan luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian kansallisesta toimeenpanosta toteuttamalla kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa
- Valmistellaan luonnonsuojelualueiden perustamissäädöksiä suunnitelmallisesti
- Viimeistellään luontotyyppien uhanalaisuusarviointi, jatketaan lajien uhanalaisuusarviointia ja käynnistetään luonto- ja lintudirektiivien raportoinnit. Parannetaan lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa tuoreen tiedon ja priorisoitujen suojelutoimien avulla
- Edistetään vapaaehtoista luonnonsuojelua ja ekosysteemipalvelujen kestäväää käyttöä kehittäen erityisesti luonnon virkistyskäyttöä, luontomatkaailua ja maisemanhoitoa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Suunnittelu yhteistyöllä ja toteuttamalla isoilla kaupunkiseuduilla MAL-sopimusten sisältämiä toimenpiteitä lisätään asunto- ja tonttitarjontaa ja asuntorakentamista. Parannetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja taloudellisuutta, vähennetään liikennetarpeita sekä tuetaan kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä. Samalla parannetaan elinympäristön laatua
- Kytetään asuntotarjonnan lisääminen ja tukeminen aiempaa tiiviimmin työllisyyden ja kilpailukykyyn parantamiseen sekä asumisolojen parantaminen hyvän lähiympäristön tuottamiin hyvinvointivaikutuksiin
- Alueiden käytön suunnittelun ja rakentamisen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota alueiden elinvoimaan, erilaisuuteen, erilaisten asuinympäristöjen vahvuuksiin ja maaseudun tarpeisiin
- Suunnataan asuntokantaan kohdentuvat tukitoimet siten, että ne mahdollisimman tehokkaasti edistävät ikääntyneiden ja vammaisten mahdollisuuksia asua kotonaan
- Edistetään turvapaikan saaneiden asumista kotoutumisen tukemiseksi.

Tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoiminta (T&K/TEAS)

Tuotetaan hallinnolle tietoa, joka palvelee toiminnan ennakointia, ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön valmistelua, kehittämistä ja toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia.

Vuoden 2018 kohteita ovat uudistetun ympäristönsuojelulain toimeenpano, kustannustehokas ja kestävä ilmastopolitiikka, kiertotalous, luonnonvarojen kestävä käyttö ja materiaalitehokkuuden edistäminen, vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käyttöön toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano, maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen vaatima tietopohja, rakennetun ympäristön laatu ja kestävyys (mm. ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma tulosten käyttöönotto, rakennusten energiatehokkuus ja

puukerrostalojen rakentamisen edistäminen), kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla ml. metropolipolitiikka, asuntopolitiikka, kulttuuriympäristö, suunnitelmallinen kiinteistönpito ja digitalisaation edellytysten luominen prosesseissa.

Markkina- ja turvallisuusvalvontatehtävät

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (520/2014) markkina- ja pakkausten perusvaatimuksia, raskasmetallipitoisuuksia ja merkintöjä koskevien tuotevaatimusten valvontaa pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (518/2014) mukaisesti.

Tukes hoitaa myös otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 517/2014 edellyttämät pätevyystodistukset, niiden rekisteröinnin ja valvonnan valtioneuvoston asetuksen (766/2016) mukaisesti. Pätevyystodistusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99.

EU:n rakennustuoteasetukseen (EU) N:o 305/2011 perustuvaa rakennustuotteiden markkina- ja turvallisuusvalvontaa hoitaa Tukes maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 181 §:n nojalla. CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkina- ja turvallisuusvalvontaa koskevat velvoitteet on säädetty rakennustuoteasetuksessa. Tukes hoitaa maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n nojalla myös eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) mukaisen markkina- ja turvallisuusvalvonnan. Energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja ecodesign-direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkina- ja turvallisuusvalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008), jonka mukaisesti Tukes vastaa markkina- ja turvallisuusvalvonnasta.

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisen järjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Työajan jakautuminen tehtävälueille (htv)

Tehtäväalue	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Ympäristönsuojelu	51	54	53
Luontoympäristö	51	52	49
Rakennettu ympäristö	74	74	71
Tieto ja viestintä	12	13	13
Hallinto ja kansainväliset asiat	50	49	48
Kansliapäällikkö ja alaiset	5	5	5
Yhteensä	243	247	239

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	25 882	28 285	27 122
Bruttotulot	1 144	800	800
Nettomenot	24 738	27 485	26 322
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 379		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 433		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman koordinointi (siirto momentille 35.20.55)	-500
Siirto momentille 35.10.66	-80
Säästöjen VNHY-osuuden palautus (siirto momentilta 23.01.01)	27
Tukesin markkinavalvontatestaus	60
Valtioneuvoston lehtihankintojen keskittäminen lopuilta osin (siirto momentille 23.01.01)	-13
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-17
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-7
Palkkaliukumasäästö	-49
Palkkausten tarkistukset	-85
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-8
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-164
Toimintameno säästö (HO 2015)	-144
Työajan pidentäminen (Kiky)	-17
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-28
Tasomuutos	-138
Yhteensä	-1 163

2018 talousarvio	26 322 000
2017 talousarvio	27 485 000
2016 tilinpäätös	28 397 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 658 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää ratkaisuja kestävästä kehityksestä edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja

kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. SYKE:n toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan noin 1 500 000 euroa. SYKE:n toimintamenoäärä rahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin noin 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta noin 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminta vaikuttaa yhteiskunnan kehityksen kestävyys tuottamalla ja välittämällä uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, liike-elämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

- Biotalouden ja kiertotalouden kasvu ja uudet ratkaisut ovat kestäviä ilmastonmuutoksen hillinnän, vesi- ja muiden luonnonvarojen käytön, vesistöjen ja Itämeren kuormittumisen sekä ekosysteemien turvaamisen kannalta.
- Elinympäristöt ovat monimuotoisia, terveellisiä sekä hyvinvointia edistäviä ja niiden vaikutukset terveyteen tiedostetaan.
- Ympäristöä koskevaa tietoa tuotetaan, jaetaan ja käytetään tehokkaasti, digitalisaation myötä kansalaisten osallistumisen edellytykset elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon paranevat ja ympäristötiedon tuottamiseen, jalostamiseen ja jakeluun kehittyä uutta yritystoimintaa
- Ympäristösääntelyn ongelmakohdat on tunnistettu ja ne on ratkaistu kokeilemalla uusia toimintamalleja ja käyttämällä hyväksi osallistavaa sääntelyn kehittämistä sekä sääntelyn ja kokeilujen johdonmukaista arviointia.
- Eri toimijoiden yhteistyöhön perustuvat kokeilut tuottavat innovaatioita ja ratkaisumalleja, joiden avulla suomalaisen yhteiskunnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä voidaan vahvistaa ja joita voidaan hyödyntää myös kansainvälisesti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

- SYKE lisää edelleen ammatillisten ja tieteellisten julkaisujen määrää suhteutettuna työpanoksen määrään
- SYKE lisää sähköisten tiedonvälityskanavien käyttöä ympäristöä koskevan tiedon jakamisessa
- SYKE huolehtii sekä julkisoikeudellisen että liiketaloudellisen toimintansa kustannusvastaavuudesta
- SYKE huolehtii palvelukyvystään erityisesti tulohajavien ministeriöiden sekä aluehallinnon kannalta tarkasteltuna
- SYKE huolehtii toimintaansa koskevan viestinnän laadusta median kannalta tarkasteltuna.

SYKE keskittyy toiminnassaan:

- ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, erityisesti näihin liittyviin ohjausjärjestelmiin ja -keinoihin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan
- kiertotalouden ja biotalouden edistämiseen ja materiaalien ja energian käytön tehokkuuden lisäämiseen
- vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren suojelun, hoidon ja kestävän käytön edistämiseen sekä Itämereen ja vesiin kohdistuvien paineiden vaikutuksiin ja tilan seurantaan sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan
- luonnonvarojen kestävän käytön ja vaikutusten arvioinnin edistämiseen sekä uudentyyppisten riskien tunnistamiseen ja ratkaisujen löytämiseen
- luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaan ja turvaamiseen, luonnon kestävän käytön ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palvelujen ylläpidon edistämiseen ja ratkaisuihin sekä luonnonvarapalveluihin perustuvan liiketoiminnan edistämiseen
- kaupungistumista, maankäyttöä, rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottamiseen ja jakamiseen sekä käyttötarpeiden yhteensovittamista tukevien ohjauskeinojen kehittämiseen.

SYKE ottaa tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan huomioon myös merkitykseltään kasvavat ympäristökysymykset, kuten:

- globaalien ympäristömuutosten voimakkaampi heijastuminen Suomeen
- ympäristöä koskevan hallinnan muutokset
- ikääntymisen ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset palvelurakenteisiin, asumiseen ja liikkumiseen.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4,9 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan lähes puolet. Muulta valtionhallinnolta arvioidaan saatavan rahoitusta 15,2 milj. euroa, josta yhteisrahoitteista 11,5 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolinen rahoitus arvioidaan 7,4 milj. euroksi, josta EU:n osuus on noin 4 milj. euroa. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKE:n kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

SYKE keskittää pääkaupunkiseudun toimintansa Viikkiin 2017—2019. Muutto tapahtuu vaiheittain ja aiheuttaa kokonaisuudessaan 2,0—2,5 milj. euron kertaluonteiset kustannukset. Vuonna 2018 kyseisten kertaluonteisten kustannusten määrä on noin 1,5 milj. euroa. Toimitilaratkaisu tuo vuodesta 2020 alkaen vuoden 2015 tasoon verrattuna 1,5 milj. euron vuotuiset säästöt.

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurilinjausten mukaisesti.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seuranta ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Tuottavuutta parannetaan myös monipuolistamalla valtion tutkimuslaitosten, yliopistojen ja yritysten kanssa tehtävän tutkimusyhteistyön toimintamalleja sekä kehittämällä yhdessä seurantamenetelmiä ja hyödyntämällä seurannassa uusia yhteistyömalleja sekä lisäämällä edelleen toimitila-, laboratorio- ja tutkimusinfra-yhteistyötä.

SYKE:n kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan noin 505 vuonna 2018. Henkilötyön määrän vähentämisen tarvetta kasvattaa Viikkiin muutosta aiheutuvien liittyvien kertaluonteisten kustannusten aiheuttama säästötarve. Toimintamomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 232 henkilötyövuotta. Muun henkilöstön määrä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytettävissä olevan rahoituksen määrän mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2016—2018

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Henkilötyön määrä (htv)	556	530	505

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	54 587	52 878	50 158
Bruttotulot	26 064	27 000	27 500
Nettomenot	28 523	25 878	22 658
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 867		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 159		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	11 344	11 700	12 000
— EU:lta saatava rahoitus	3 254	3 700	4 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 553	2 600	3 000
Tuotot yhteensä	17 151	18 000	19 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	26 626	27 692	30 645
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-8 475	-9 692	-11 645

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Omarahoitusosuus, %	33	35	38

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rakenteelliset muutokset (HO 2015)	-600
Tuottavuushankesäästö (Envibase)	-500
Ympäristötiedon hankinnan, varastoinnin ja jakelun kehittämishanke Envibase (siirto momentille 28.70.20)	-1 640
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-29
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-12
Palkkaliukumasäästö	-24
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-10
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-132
Toimintameno-säästö (HO 2015)	-151
Työajan pidentäminen (Kiky)	-19
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-32
Vuokrien indeksikorotus	6
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-8
Tasomuutos	-69
Yhteensä	-3 220

2018 talousarvio	22 658 000
2017 talousarvio	25 878 000
2016 tilinpäätös	29 815 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	30
Yhteensä	30

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	6 435 000
2017 talousarvio	6 405 000

2016 tilinpäätös

5 844 392

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämissä tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankinta -avustus	-500
Suomen Metsästäjäliiton avustus	-50
Yhteensä	-550

2018 talousarvio	1 730 000
2017 talousarvio	2 280 000
2016 tilinpäätös	1 734 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin sopimuksen toimeenpanon valmisteluun ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan ja vaikutetaan EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoon. Tavoitteena on myös saavuttaa etupainotteisesti Suomen vuoden 2020 ilmastotavoitteet.

Lisätään ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta sekä toimien kustannustehokkuutta panemalla toimeen vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia ja raportoimalla niistä eduskunnalle ilmastolain mukaisesti.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla, mukaan lukien kunnissa ja alueilla, sekä kuluttajavalinnoissa.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Tavoitteena on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja.

Ohjauskeinoilla ja kokeiluilla edistetään vihreää kierto- ja biotaloutta ja siihen liittyvää luonnonvarojen kestävää käyttöä mm. toiminnan sijoittumisen ohjauksella. Innovatiivisten ja kestävien julkisten hankintojen avulla parannetaan ympäristöä, julkisen sektorin resurssitehokkuutta sekä kehitetään suomalaista cleantech-liiketoimintaa. Kehitetään tapoja vähentää jätteen syntyä koko tuotanto- ja kulutusketjun aikana. Uudistetaan valtakunnallinen jätesuunnitelma. Vaikutetaan ja osallistutaan aktiivisesti EU:n kiertotalouspaketin käsittelyyn ja sen myötä syntyvien aloitteiden valmisteluun.

Edistetään ravinteiden kierrätystä fosforivarojen säästämiseksi sekä vesien ja Itämeren hyvän tilan edistämiseksi. Hallituksen kärkihankkeilla tehostetaan biomassojen ja jätevesien ravinteiden talteenottoa ja hyödyntämistä. Ehkäistään ruokahävikkiä ja ruokajätteen määrää.

Hyvä ympäristön tila

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää vesiin kohdistuvia paineita, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta, pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita.

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat sekä kansainväliset sitoumukset. Hallituksen kärkihankkeilla kehitetään uusia ja vaikuttavia tapoja edistää vesien ja meren hyvän tilan saavuttamista, ja vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventoinneilla tuetaan Itämeren suojelutoimia sekä sen luonnonvarojen kestävää käyttöä. Yhteistyötä Itämeren suojelukomission (HELCOM) toimenpideohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi jatketaan.

Öljy- ja kemikaalivahinkoja ehkäistään ja rajoitetaan turvaamalla riittävä torjuntavalmius. Öljyjättemaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Pilaantuneiden maa-alueiden riskikohteiden tutkimista ja kunnostamista edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan uudistuvan valtion jätehuoltojärjestelmän sekä öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta. Hallituksen

kärkihankkeiden toimenpiteisiin kuuluvan pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen kokeiluhankkeen avulla vauhditetaan kunnostusteknologiaosaamista ja -vientiä.

Jatketaan merkittäviä ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Kansallisen ilmansuojeluohjelman valmistelua jatketaan ja pannaan toimeen EU:n päästökattodirektiivi ja sen Suomelle asettamat päästövähennysvelvoitteet. Valmistellaan pieniä ja keskisuuria energiantuotantolaitoksia koskevan direktiivin täytäntöönpanon vaatimat säädökset.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuutta tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian mukaisen toimintaohjelman toteutusta jatketaan. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä. Soidensuojelussa edetään vapaaehtoiselta pohjalta. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO) toteutetaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Luonnonsuojelualueilla ennallistetaan metsiä ja soita, kunnostetaan ja hoidetaan perinnebiotooppeja, lehtoja ja lintuvesiä sekä tehdään lajistokartoituksia. Suojelualueverkoston toimivuutta ja edustavuutta arvioidaan etenkin suhteessa ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Luontotyyppejen uhanalaisuusarviointi valmistuu, lajien uhanalaisuusarviointia jatketaan ja luonto- ja lintudirektiivien raportointi käynnistyy Suomen luonnon uhkien ja suojelutarpeiden päivittämiseksi. Luonnonsuojelulain maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaa toteutetaan mm. turvaamalla kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja suuntaamalla eliötyöryhmien työtä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista, mukaan lukien jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankinnoista sekä torjuntatoimenpiteistä ja ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin,

2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin,

3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesierrojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Korvauksia jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista arvioidaan saatavan öljysuojarahastosta 1 500 000 euroa. Korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta tuloutetaan momentille 12.35.10.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesierrojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2018 talousarvio	6 900 000
2017 talousarvio	5 900 000
2016 tilinpäätös	6 420 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon
- 2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSU) tukeviin toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti viestintää, inventointeja, yhteistyötä, kohdentamista ja seurantaa
- 3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon, sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen
- 4) luonnonsuojelusuunnitteluun, maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen
- 5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin

6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)–3) myös avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Tehdään Natura-alueiden tilan arviointeja ja suunnitelmia. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia, hoidetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja ja seurataan uhanalaisuuden muutoksia. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Näiden suunnitelmien ja toimenpiteiden kohdentamisen tueksi jatketaan valtakunnallista perinnebiotooppien inventointia. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

2018 talousarvio	2 440 000
2017 talousarvio	2 440 000
2016 tilinpäätös	2 440 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren ja vesiensuojelua ohjaavien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien ja toimeenpanon edistämiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen
- 2) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoiminnan kehittämiseen sekä seurantaan
- 5) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalveluiden, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 6) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 7) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin sekä ilmastopolitiikan kehittämiseen
- 8) bio- ja kiertotaloutta edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin

9) enintään 88 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 6) sekä 28 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen ja 38 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin

10) avustuksiin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin edellä tarkoitettujen käyttötarkoitusten edistämiseksi

11) kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmistelusta, ravinteiden kierrätyksen lisäämisestä sekä Itämeren ja vesien suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	6 990 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	4 225 000
Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 350 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	2 000 000
Ilmastopaneeli ja ilmastohankkeet	460 000
Yhteensä	15 025 000

Määrärahasta käytetään 6 990 000 euroa vesien ja Itämeren suojelun edistämiseen, vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen (VELMU-ohjelma), pienvesien suojelun edistämiseen, pohjavesialueiden määrittämiseen ja luokitteluun sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen. Määrärahaa käytetään myös hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin, joilla tehostetaan ravinteiden kierrätystä ja toimia Itämeren ja vesien suojelemiseksi.

Määrärahasta käytetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tarvitsemien laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien palveluiden hankintaan 4 225 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 1 350 000 euroa maaperänsuojeluun ja pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyvän tutkimus- ja kunnostamistoiminnan ja seurannan kehittämiseen.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin sekä ilmastopaneelin toimintaan. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Kierrätystä edistävä sääntely ja ratkaisut	-200
Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Ravinteiden kierrätys ja Itämeren ja vesien suojeleminen	500
Yhteensä	300

2018 talousarvio	15 025 000
2017 talousarvio	14 725 000
2016 tilinpäätös	15 825 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 256 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettavaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien arvokkaiden kulttuurikohteiden käytön, hoidon ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin

2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla niiden suojelutarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien peruseräparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Matkailu 4.0 -hankkeeseen sisältyvien luontomatkailua edistävien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee tuoreen tiedon mukaan priorisoiduilla toimenpiteillä
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston tila paranee kustannusvaikuttavin toimin
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvo säilyy.
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Natura-alueiden NATA-arviointien kattavuus (% MH:n vastuulla olevista)	18	39	73	91
Ennallistaminen ja hoito (ha)	5 670	5 738	5 530	5 560
Lajiesiintymätarkistukset (kpl)	2 755	8 536	3 450	9 500
Käyntimäärät: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset, historiakohteet	5 297 000	5 746 600	5 300 000	5 890 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastyytyväisyys (1—5 arviointiasteikko)	4,09	4,10	4,04	4,10

Metsähallitus

— parantaa uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien ja luontotyyppejen sekä lintudirektiivin lajien suojelutasoa täydentämällä niitä koskevaa tietopohjaa ja kohdentamalla sen perusteella suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti

— toteuttaa Natura 2000 - ja muilla suojelualueilla hoito- ja ennallistamistoimia tavoitteena alueiden tilan, kytkeytyneisyyden ja ekosysteemipalveluiden toiminnan parantaminen. Metsähallitus seuraa tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä vastaa koko suojelualueverkon tilan seurannasta ja vastaa luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittämisestä ja teknisestä ylläpidosta

— ylläpitää ja hoitaa kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti.

— luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä seuraa näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä

— viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia

— osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon ja kehittää sisävesien monimuotoisuuden suojelua

— jatkaa luonnonsuojelualueiden kiinteistönmuodostamista ja hoidon ja käytön suunnittelua koskevaa kolmevuotista projektia.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 400 000 euroa, josta noin 300 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituloja.

Muut tunnusluvut

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 esitys
Kansallispuistojen hoito (kpl)	39	39	40	40
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	662	674	744	1 220
Kansallispuistojen hoito (ha)	989 000	990 000	1 000 000	1 000 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	763 000	764 000	997 000	1 155 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	1 016 000	1 045 000	820 000	665 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 489 000	1 489 000	1 489 000	1 489 000
Eriyisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	4 797	5 216	5 400	5 600

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 esitys
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	21 253	20 882	21 500	22 500
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	2 178	2 267	2 269	2 269
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	343	356	357	357
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	28	27	26	26

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Perustetaan kansallispuisto	-500
Matkailu 4.0 -hanke (siirto momentilta 32.50.41)	1 700
Tasomuutos	-600
Yhteensä	600

2018 talousarvio	30 256 000
2017 talousarvio	29 656 000
2016 tilinpäätös	39 616 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvauserusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2018 talousarvio	3 000 000
2017 talousarvio	3 000 000
2016 tilinpäätös	3 000 000

61. Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 742 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) nojalla vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen avustamiseen
- 2) haja-asutuksen jätevesineuvontaan viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanemiseksi
- 3) jätelain (1072/1993) 35 §:ssä ja jäteasetuksen (1390/1993) 4 luvussa tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista ja pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamishankkeiden valmistelusta, toteuttamisesta ja seurannasta sekä pilaantuneiden maa-alueiden kunnostusavustusten myöntämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) hankkeista aiheutuvien enintään 5 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 5) ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömiin toimiin
- 6) pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen ja maa-ainekierrätyksen kokeiluohjelmasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 7) Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihankkeen toimenpiteestä Lisätään puun tarjontaa ja monipuolista käyttöä edistävien menojen maksamiseen.
- 8) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Lievestuoreenjärven Laajalahden kunnostushankkeen toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2018 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2018 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 500 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen sekä haja-asutuksen jätevesineuvonta	3 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	2 021 000
Puurakentamisen ohjelma	200 000
Yhteensä	5 742 000

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen, pohjavesien tilan parantamiseen sekä haja-asutuksen jätevesineuvontaan vesien hyvän tilan turvaamiseksi sekä 1 500 000 euroa hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluviin vesien-

ja merenhoidon hankkeisiin. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista. Lisäksi määrärahasta käytetään 500 000 euroa Lievestuoreenjärven Laajalahden kunnostushankkeen loppuunsaattamiseen.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista sekä valtion jätehuoltotöinä toteutettavien pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostushankkeiden teettämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveystarkkailun kannalta merkittävissä kohteissa, jotka ELY-keskukset ovat priorisoineet ja joiden toteuttamisesta vastaa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Määrärahaa voidaan käyttää myös ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömien toimien rahoittamiseen tilanteissa, joissa valtio joutuu toiminnanharjoittajan maksukyvyttömyyden tai muun vastaavan syyn takia toissijaisesti osallistumaan esim. vaarallisten jätteiden tai kemikaalien poistamiseen kiinteistöltä.

Määrärahasta käytetään 500 000 euroa hallituksen kärkihankkeen toimenpiteenä toteutettavan kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen ja maa-ainekierrätyksen kokeiluohjelman toteuttamiseen kriittisimpien riskialueiden tutkimiseksi, vedenoton kannalta tärkeiden pohjavesialueiden suojelemiseksi, maa-ainesten hyötykäytön lisäämiseksi ja kotimaisten puhtaiden teknologioiden kehityksen (kestävät kunnostusmenetelmät) vauhdittamiseksi.

Määrärahalta edistetään puurakentamista osana hallituksen Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä - kärkihanketta. Määrärahaa käytetään 200 000 euroa teollisen puurakentamisen ohjelman toteuttamiseen. Vuonna 2018 toteutetaan suunnitellusti mm. kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa, alueellisten osaamiskeskittymien muodostumisen edistämistä sekä muuttuviin rakennusmääräyksiin liittyvää viestintä- ja koulutustyötä.

Määrärahalta edistettävistä hankkeista rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2018	2019	Yhteensä vuodesta 2018 lähtien
Vuoden 2018 sitoumukset	500	500	1 000
Yhteensä	500	500	1 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostusohjelma	-300
Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Ravinteiden kierrätys ja Itämeren ja vesien suojeleminen	-500
Lievestuoreen Laajalahden kunnostushanke	500
Yhteensä	-300

2017 talousarvio	6 042 000
2016 tilinpäätös	11 072 000

63. *Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 100 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista
- 10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua
- 11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2018 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2018 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan pääasiassa valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2016 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 411 000 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 187 000 hehtaaria.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti 11 000 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 1 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2019	2020	2021	Yhteensä vuodesta 2018 lähtien
Vuoden 2018 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

METSO-ohjelman toteuttaminen	1 000
Yhteensä	1 000

2018 talousarvio	21 630 000
2017 talousarvio	20 630 000
2016 tilinpäätös	18 474 172

64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentti ehdotetaan lakkautettavaksi.

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto on suositellut ympäristöministeriön vuoden 2016 tilintarkastuksen vuosiyhteenvedossa LIFE-hankkeiden kirjanpidollisesta käsittelystä ja budjetoinnista, että kirjanpidollisen käsittelyn yksinkertaistamiseksi momenttien 12.35.99 ja 35.10.64 budjetointia muutetaan siten, ettei LIFE-hankkeiden rahoitusosuuksia eikä niiden toteuttamisesta aiheutuvia menoja oteta jatkossa huomioon kyseisillä momenteilla. Komission maksamat LIFE-hankkeiden

rahoitusosuudet sekä niihin liittyvät menot käsitellään jatkossa vain hankkeiden toteuttajien tai koordinoijien toimintamenomomenteilla.

2018 talousarvio	—
2017 talousarvio	4 500 000
2016 tilinpäätös	4 500 000

65. *Öllyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2018 talousarvio	1 000 000
2017 talousarvio	1 000 000
2016 tilinpäätös	1 000 000

66. *Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 812 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakedä	385 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	460 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	707 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	175 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	2 000
Muut maksut ulkomaille	83 000
Yhteensä	1 812 000

2018 talousarvio	1 812 000
------------------	-----------

2017 talousarvio	1 732 000
2016 tilinpäätös	1 440 000

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen sekä jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankinnoista aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Mikäli vuodelle 2015 myönnettyä merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen liittyvää valtuutta solmia sopimuksia ja antaa sitoumuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2018.

Selvitysosa: Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu tehtiin 2015—2016, ja peruskorjaus toteutetaan 2017—2018. Peruskorjauksen kokonaiskustannusarvio on 11 600 000 euroa, joka on tarkentunut tarjousten saapumisen jälkeen. Korjaus- ja muutostöissä pyritään käyttökustannusten pienentämiseen. Peruskorjauksessa huomioidaan myös aluksella työskentelevien tutkijoiden työturvallisuuden sekä itse tutkimustyön laadun varmistaminen. Määrärahaa voi käyttää myös korvaavan aluksen vuokraukseen, mikäli se mahdollistaa peruskorjauksen kokonaistaloudellisesti edullisemmän toteutuksen.

Korvauksia jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista arvioidaan saatavan öljysuojarahastosta 1 500 000 euroa. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2018	Yhteensä vuodesta 2018 lähtien
Vuoden 2018 sitoumukset	3 000	3 000
Yhteensä	3 000	3 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Öljyntorjuntalaitteiston ja avomeriöljyntorjuntakaluston hankinta (siirto momentille 35.10.20)	-1 000
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-2 000

2018 talousarvio	3 000 000
2017 talousarvio	5 000 000
2016 tilinpäätös	7 500 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Edistetään kaupunkiseutujen eheää ja vähähiiliseen liikkumiseen kannustavaa yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon.

Maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistuksella vastataan toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros sekä digitalisaatio ja muutokset hallintorakenteissa. Kulttuuriympäristön suunnitelmallisen hoidon ja käytön mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa tunnistetaan ja tuetaan tähän liittyviä toimenpiteitä.

Edistetään lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymisen soveltamista uudisrakentamisessa. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) uudistamisesta aiheutuva kansallinen täytäntöönpano käynnistetään. Edistetään vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaa uudis- ja korjausrakentamista.

Osallistutaan EU:n rakennustuoteryhmien ekosuunnittelun ja energiamerkinnän säädösvalmisteluun. Huolehditaan rakennustuotteita koskevien säädösten toimeenpanosta, ohjauksesta ja markkinavalvonnasta. Edistetään puurakentamista osana hallituksen Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihanketta. Teollisen puurakentamisen ohjelmaa toteutetaan erillisen ohjelman mukaisesti. Vuonna 2018 toteutetaan suunnitellusti mm. kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa, alueellisten osaamiskeskittymien muodostumisen edistämistä sekä muuttuviin rakennusmääräyksiin liittyvää viestintä- ja koulutustyötä.

Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä tehostamalla kiinteistönpidon välineistön käyttöä, hyödyntämällä verkkoviestintää ja korjausneuvontaverkkoa.

Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista ja myös kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan erityisvaatimusten huomioon ottamista.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Viedään loppuun tietokartan laadinta rakennusmateriaalien ja -tuotteiden ympäristövaikutusten huomioimiseksi rakentamisen ohjauksessa ja toteutetaan siihen liittyvät päätökset ja käynnistetään jatkotoimenpiteet. Jatketaan toimia rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistason nostamiseksi sekä rakentamisen kiertotalouden vahvistamiseksi. Huolehditaan julkisten vihreiden hankintojen -oppaan jatkokehityksestä ja neuvonnan tuesta. Ohjeilla

edistetään vähähiilisyttä, materiaalitehokkuutta ja rakentamisen laatua julkisessa rakentamisessa ja korjaamisessa.

Hyvä ympäristön tila

Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen.

Maakuntakaavoituksessa painotetaan uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä ja sitä tukevaa maakuntien liittojen ja eri viranomaistahojen vuorovaikutteista yhteistyötä kaavaprosesseissa. Kehitetään alueiden käytön suunnittelujärjestelmää kytkemällä siihen liittyvä työ maakuntauudistukseen ja prosessien digitalisointiin.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä ja rakentamisessa otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Tuetaan taantuvien alueiden elinvoimaisuutta muun muassa edistämällä vajaakäytössä olevien tilojen ja kulttuuriympäristöjen käyttöä.

Melulle altistuneiden määrää arvioidaan ympäristömeludirektiivin melukartoitusten ja valtioneuvoston meluntorjunnasta tekemän periaatepäätökseen perusteella ja kehitetään mahdollisimman kustannustehokkaita meluntorjuntaratkaisuja.

Merialuesuunnittelulla vaikutetaan merialueen taloudellisen kasvun kestävyys ja meriympäristön suojeluun. EU:n merialuedirektiivin edellyttämä merialuesuunnittelu on pantu täytäntöön maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella, jonka mukaan maakuntien liitot huolehtivat merialuesuunnittelun käynnistämisestä.

Toteutetaan eduskunnan kirjelmän ”Rakennusten kosteus- ja homeongelmat, EK 5/2013 vp” edellyttämiä toimenpiteitä rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi.

Jatketaan rakentamisen ohjauksen kehittämistä uudistamalla rakentamismääräyskokoelman ohjeita. Tyyppihyväksyntäasetukset kumoutuvat vuoden 2017 lopussa niiltä osin, kuin ne ovat annettu aikaisemman maankäyttö ja rakennuslain nojalla. Tämän vuoksi tyyppihyväksyntäasetukset tulee uusia samalla peilaten niitä uusiin olennaisiin teknisiin vaatimuksiin.

EU:n rakennustuoteasetuksen (305/2011) ongelmien ratkaisemiseen vaikutetaan proaktiivisesti, jotta rakennustuotteiden sisämarkkinat toimisivat paremmin. Rakennustuoteasetuksen osittainen toimimattomuus vaikeuttaa tällä hetkellä rakennusalan yritysten ja viranomaisten toimintaa. Asiassa on myös huomioitava, että Suomi on väkilukuun suhteutettuna EU:n suurin rakennustuotteiden viejä, joten rakennustuoteasetuksella on suuri merkitys Suomen rakennustuoteteollisuudelle. Pääasialliset vaikutuskanavat ovat rakennusalan pysyvä komitea ja sen alaiset työryhmät sekä REFIT-forum. REFIT-ohjelman tärkein tavoite on yksinkertaistaa EU-lainsäädäntöä ja vähentää hallinnollista rasitusta kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja viranomaisten eduksi. Mikäli Suomen EU:n REFIT-forumille tekemän aloitteen perusteella ryhdytään rakennustuoteasetuksen ongelmien ratkaisemiseen, ajoittuvat tätä koskevat toimet myös vuodelle 2018.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikenikäisten saavutettavissa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Talouden pitkään jatkunut yleinen epävarmuus ja heikko talouskehitys vaikuttavat saavuttaneensa pohjan. Talous on kääntynyt maltilliseen nousuun ja kehityksen odotetaan jatkuvan edelleen maltillisena. Rakentamisen osalta tilanne ja näkymät ovat olleet yleistä taloustilannetta selvästi paremmat. Tilanne on ollut erityisen hyvä asuinrakennusten osalta.

Vuonna 2016 uusia asuntoaloituksia oli yhteensä yli 37 000 ja vuonna 2017 asuntorakentamisen arvioidaan edelleen pysyvän varsin korkealla tasolla, noin 32 000—34 000 asunnossa. Asuntorakentaminen on painottunut etenkin kerrostaloihin ja siten kohdentunut erityisesti suurimpiin keskuksiin. Viime vuosina voimakkaasti laskenut omakotitalojen rakentaminen on pysynyt varsin matalalla tasolla. Myös valtion tukema asuntotuotanto on pysynyt kohtuullisella tasolla. Vuonna 2016 tuettuja asuntoja aloitettiin yhteensä noin 8 000 asuntoa, joista noin 7 000 korkotuettuja asuntoja. Omistusasuntojen kysynnän elpymisestä on olemassa merkkejä. Matalan korkotason jatkuminen sekä talouskasvun piristyminen vahvistaisivat edelleen omistusasuntojen kysyntää.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on vahvistaa talouden kasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, vastata asuntojen kysyntään, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä valinnanvapautta sekä vastata asuntotarpeen rakenteen muutokseen.

Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvuseutujen hallitun yhdyskuntarakenteen syntymistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle ja erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään nähden riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien kasvukeskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyn parantumisessa. Väestöltään vähenevillä alueilla etsitään ratkaisuja aiheutuvien tyhjien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asuntokannan osalta.

Kaupunkiseutujen eheytyminen vähentää autoilun tarvetta, lisää arjen sujuvuutta ja parantaa palvelujen tehokasta tarjontaa ja saavutettavuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti siten, että maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen seuduittain yli kuntarajojen.

Kaupungistumisen jatkuessa uusia asuntoja tarvitaan isoilla kasvuseuduilla, erityisesti Helsingin seudulla. Kohtuuhintaisia asunusratkaisuja tarvitaan varsinkin pääkaupunkiseudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on koko maassa selvästi haastavin. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, palvelusektorin kasvava työvoimatarve ja lisääntynyt maahanmuutto nostavat asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa myös jatkossa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset voivat toteutua.

Suurimpien kaupunkiseutujen (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu) maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevalla sopimusmenettelyllä (MAL) tiivistetään sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seutujen toiminnallisuuden parantamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ympäristöministeriö koordinoi metropolipolitiikkaa, jolla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Tuetaan MAL- ja kasvusopimusten toteuttamista ja jatketaan valmistelutyötä erityisesti segregaatio- ja maahanmuuttokysymyksiin liittyen, ottaen huomioon sote- ja aluehallintouudistuksen linjaukset.

Ikääntyneen väestön asuinoloja edistetään päättyneen kehittämissuunnitelman tuloksia hyödyntämällä. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asuntojen määrää kasvatetaan mm. muistisairaiden vanhusten määrän nousun ja laitospaikkojen vähentämistavoitteen vuoksi. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunnottomuustyötä jatketaan. Sen keskiössä ovat hajautettuihin asumisratkaisuihin sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen panostaminen. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE 2016—2019) päämääränä on liittää asunnottomuustyö tiiviimmin osaksi syrjäytymisen torjuntaa ja sosiaalisen vahvistamisen politiikkaa. Asumisneuvontaa laajennetaan ja vakiinnutetaan. Asumisen tukitoimissa korostuu monialainen liikkuva, kotiin vietävä tuki. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrää. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista parannetaan.

Valtion tuotantotuen perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääasiallisesti suurille kaupunkiseuduille, etenkin Helsingin seudulle, joilla tarve kohtuuhintaisista asumisratkaisusta on suurin. Helsingin seudun asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2015	2016	2017 arvio	2018 arvio
ARA-tuotanto (osapäättökset)				
Kasvukeskukset	6 400	6 000	8 000	8 000
Muu maa	1 300	1 000	1 000	1 000
Erityisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	2 900	2 600	3 000	3 000
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	65	67	65	65
Asuntojen hintojen muutos, %	-0,8	0,9	1	2
Vapaaehtoisuuden vuokrien muutos, %	3,6	3	3	3
Aravavuokrien muutos, %	2,8	2,4	3	3

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
	Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	14 300	14 300	14 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	15 000	15 300	16 300	16 900	16 500
Valtion tukema asuntotuotanto (alkava)	4 150	3 820	3 430	5 160	4 550

Asunnottomien määrä

	2015	2016	2017 arvio	2018 arvio
Yhden hengen taloudet yhteensä	6 800	6 700	6 500	6 500
Perheet yhteensä	424	185	200	200
Pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	2 250	2 050	2 000	2 000

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2015 ja arvio vuosista 2016—2017

	2016 toteutuma asuntoa	2017 arvio asuntoa	2018 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettavat uudet asunnot yhteensä	37 400	33 000	31 000
— asuntolainojen korkotuki	7 000	9 000	9 000
— täytetakauksellinen välimalli	1 000	2 000	2 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	29 400	22 000	20 000
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	2 000	4 500	4 500
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	6 500	5 500	5 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	70	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtioneuvoston tuki ¹⁾	17 300	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin merkittävästi uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat olleet edelleen varsin korkealla tasolla ja aravalainakanta on supistunut. Tämä on johtunut pääosin hyvässä taloudellisessa tilanteessa olevien yhtiöiden aravalainojen konvertoinneista pankkilainoiksi.

Vanhon aravalainojen maksuviiveiden määrä on lisääntynyt hieman viimeisten tietojen mukaan. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista noin 75 % kohdistuu pienen tai erittäin pienen riskin kuntiin. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen tukemisessa tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on ollut vuodesta 2009 lähtien noin 500 000—800 000 euroa vuodessa, oli 875 000 euroa vuonna 2016.

	2015	2016	2017 arvio	2018 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	5 900	5 200	4 900	4 600
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	10 200	10 900	12 000	13 000
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 050	2 070	2 100	2 100
Maksuviveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,9	0,9	1,0	1,0
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	3 700	3 700	4 600	5 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2016—2018 (milj. euroa)

	2016 toteutunut	2017 talousarvio	2018 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen 35.20.30	-	-	1,0
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	20	20	20,5
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	170	140	120
Yleinen asumistuki	1 081	1 269	
Eläkkeensaajan asumistuki	559	586	
Opiskelijoiden asumislisä	265	152	-
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	4,4	6,6	7,3
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	20,0	20,0	20,0
— takauslainojen käynnistysavustus	-	-	-
— avustukset erityisryhmille	109,6	130,0	110,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,2	2,6	2,6
— purkuavustukset	0,5	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	15,0	15,0	15,0
— asuinaluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	8,0	4,0	-
— aravatalojen purkuakordit	0,5	3,0	3,0
— aravatalojen rajoitusakordit	0,6	2,0	2,0
— asumisneuvontatoiminta	0,9	0,9	0,9
— korjausavustukset	15,0	15,0	15,0
Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 038	1 410	1 410
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratalojen rakentamislainoille	155	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	-	100	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	200	100	-

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 489 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävästä ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittystä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden asiantuntijapalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, erityisryhmien asumista ja asuntokannan kehittämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon vanhenevan väestön asumistarpeet, energiatehokkuuden parantamisen, ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asumisoikeusasunnoista. Uudistuksessa siirretään asumisoikeusasukkaiden järjestysnumerorekisteri ja asumisoikeusasuntojen asukasvalintaan, enimmäishintoihin ja asukashallintoon liittyvät valvontatehtävät Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2018:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

- painottaa toiminnassaan korkotuetun normaalin vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden MAL-sopimusseutujen osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa
- painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa
- kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pitkäaikaisen tarpeen perusteella. Tukee toiminnallaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman, asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen keskittyvän ohjelman ja kehitysvammaisten asumista koskevien linjausten toteuttamista. Vastaa ARA-asuntokannan ohjauksesta ja valvonnasta sekä varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaalle
- etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyöyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista ja ennakoivaa asuntokannan suunnittelua
- edistää eheää yhdyskuntarakennetta ja rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja painottaa kehittämistoiminnassa erityisesti tulosten vaikuttavuutta käytännössä. Etsii tutkimus- ja kehittämistoiminnassa vaikuttavia keinoja ja menetelmiä kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaarihokkaan rakentamisen, peruskorjaamisen ja täydennysrakentamisen kehittämiseen.

— kehittää asuntolainoista aiheutuvien takausvastuiden riskien hallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2015	2016	2017	2018
ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen	227	179	220	220
Myönnettyt korjausavustukset	416	417	3 500	3 500
Avustusten maksatukset	4 656	3 255	3 700	3 700
Luovutuksensaajan nimeämiset	73	91	60	60
Rajoituksista vapauttamiset	210	180	180	180
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	32	38	30	30
Ohjaus- tai valvontakäynnit	32	35	35	35

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	5 596	6 282	5 766
Bruttotulot	376	362	277
Nettomenot	5 220	5 920	5 489
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 594		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 305		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ASO-tehtävät	420
Korjausavustusten käsittelyn siirto kunnilta ARA:lle	200
Uuden asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuslain mukainen tehtävien hoitaminen	-200
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-19
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-7
Palkkaliukumasäästö	-9
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-2
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-25
Toimintameno säästö (HO 2015)	-25
Työajan pidentäminen (Kiky)	-4
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-6
Vuokrien indeksikorotus	1
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-2
Tasomuutos	-14
Yhteensä	308

2018 talousarvio 5 489 000
2017 talousarvio 5 181 000

2016 tilinpäätös

4 931 000

02. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio -hankkeesta (KIRADIGI) aiheutuvien valtion menojen sekä kansainvälisen yhteistyön kulujen ja maksujen maksamiseen
- 2) avustusten maksamiseen valtion liikelaitoksille, kunnille, yrityksille ja muille yhteisöille em. hankkeeseen liittyviin kokeiluhankkeisiin
- 3) EU:n rahoitukseen liittyvien omarahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: KIRADIGI on rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatiota ajava kärkihanke, jossa uudistetaan yhdessä rakennetun ympäristön tiedonhallinnan ja palveluiden ekosysteemi. Hanketta toteutetaan laajana yhteistyönä yksityisen sektorin, kunta-alan ja valtiotoimijoiden kesken.

2018 talousarvio	3 750 000
2017 talousarvio	4 000 000
2016 tilinpäätös	250 000

30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain nojalla kokeiluhankkeeseen talousongelmaisten vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseksi. Määrärahaa saa käyttää kulutusmenoihin. Avustuksen määrä on enintään 50 % hankkeen talous- ja asumisneuvonnan aiheuttamista kustannuksista. Takuusäätiön projektipäälliköstä aiheutuvien menojen osalta avustus on 100 %.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousongelmaisten vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen - kokeiluhankkeen tavoitteena on yksityisissä ja ARA:n vuokra-asunnoissa asuvien talouden hallinnan

ongelmista kärsivien asukkaiden vuokravelkojen sekä häätöjen vähentäminen, luotto- ja vakuutuskelpoisuuden palauttaminen sekä kotitalouksien kannustaminen muuttamaan pysyvämmiin talouden- ja elämänhallintaa. Hankkeessa asumis- ja talousneuvonta, jalkautuva talousohjaus, maksuohjelmat, vakuutusurva, pienlainoitus ja kuntoutus organisoidaan yhtenäisesti ja joustavasti toimivaksi asiakastyön kokonaisuudeksi. Tuki suunnataan talous- ja asumisneuvonnan antamiseen tarvittaviin resursseihin, talouden hallinnan työkalujen kehittämiseen sekä hankekokonaisuuden hallintoihin. Kokeiluhanke on kolmivuotinen ja tarkoituksena on, että siihen käytetään 1 milj. euroa vuodessa. Hankkeen hallinnointi toteutetaan ARA:ssa. Hankkeen toteuttamisesta vastaavat hankepäälliköt ARA:ssa ja Takuusäätiossä.

2018 talousarvio	1 000 000
------------------	-----------

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa. Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain mukaisiin avustuksiin kohdennetaan varoja myös Valtion asuntorahaston varoista.

2018 talousarvio	20 500 000
2017 talousarvio	20 000 000
2016 tilinpäätös	20 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 410 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2018 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2018 saa asunto-osakeyhtiöalojen peruserävelvelainojen valtiontakauksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2018 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asplainoissa olla yhteensä enintään 2 600 000 000 euroa vuoden 2018 lopussa.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen peruserävelvelainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2018 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 10 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2018 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 5 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 110 000 000 euroa.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 20 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2016—2019 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (267/2016) tarkemmin on säädetty. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuonna 2019 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2016 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 60 000 000 euroa.

Vuonna 2018 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 35 % kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää vuonna 2014 käytössä olleita määräaikaista peruseräparannuksen käynnistysavustuksia niihin avustushakemuksiin, joihin on haettu muutosta ja jotka saavat lainvoimaisen myönteisen päätöksen. Avustuksen määrä voi olla enintään 10 % hyväksytyistä peruseräparannuskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2018 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi korkotuettua normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukilainotukseen liittyvällä vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella. Avustus kohdennetaan Helsingin seudulle ottaen huomioon seudun muusta maasta poikkeava kustannus- ja kysyntätilanne. Helsingin seudun asuntomarkkinat eivät tarjoa tyydyttävässä määrin pieni- ja keskituloisille kotitalouksille kohtuuhintaisia asuntoja, mikä osaltaan uhkaa seudun talouden kasvua sekä yhteiskunnan yleistä etua. Käynnistysavustuksella voidaan parantaa pienten ja keskisuurten toimijoiden edellytyksiä rakentaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja vähentämällä kohteen oman pääoman tarvetta. Tuki on osa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen uutta sopimusta.

Valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksien kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla, joihin varataan vuosittain 15 milj. euroa. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Painopiste on täydennysrakentamisessa. Avustuksen painopisteenä on erityisesti Helsingin seutu.

Korjausavustuksilla tuetaan erityisesti hissien jälkiasennuksia vanhoihin asuinkerrostaloihin. Korjausavustuksia myönnetään sekä asuntorahastosta että talousarvion puolelta.

Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Toimintaa on tarpeellista kehittää yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampana sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Avustuksen määrää on enintään 35 %.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien velvoitteiden kattamiseksi.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2018 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2018 (milj. euroa)

Arvioitu saldo 1.1.2017	1 400
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	435
— Tulot takausmaksuista	10
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	180
— Siirto talousarvioon	12
Arvioitu saldo 31.12.2017	1 653
2018 talousarvio	—
2017 talousarvio	—
2016 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla

2018 talousarvio	850 000
2017 talousarvio	850 000
2016 tilinpäätös	850 000